

SYMPOSIUM ON RESTORATION AND CONSERVATION OF TRADITIONAL TIMBER STRUCTURES 6

ABSTRACT

Symposium on Restoration and Conservation of Traditional Timber Structures 6, held on 24th-25th April, 2018 in Conrad Bosphorus Hotel, Istanbul. During the symposium; 17 presentations in those five session were made and the audience participated were including the representators of public and restoration-conservation sector, academics, experts of wood working, timber industry, students and citizens. Also the practical studies carried out by the trainees of 2017 Training Programme on Restoration and Conservation of Traditional Timber Structures organized by KUDEB Timber Training Workshop were exhibited simultaneously.

Ahşap Yapılarda Koruma ve Onarım Sempozyumu 6*

► İstanbul Büyükşehir Belediyesi Koruma Uygulama ve Denetim Müdürlüğü Ahşap Eğitim Atölyesi tarafından düzenlenen Ahşap Yapılarda Koruma ve Onarım Sempozyumu 6, 24-25 Nisan 2018 tarihleri arasında, 18 uzman ve 430 dinleyicinin katılımıyla, dört oturumda Conrad Hotel Beşiktaş'ta gerçekleştirilmiştir. Sempozyumun açılış konuşması, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Varlıkları Daire Başkanı Hüseyin Tok tarafından yapılmıştır. Daire Başkanlığının yürüttüğü çalışmalar ve hedefler hakkında bilgiler veren Hüseyin Tok, kültür varlıklarının korunması ve gelecek nesillere aktarılması konularında üniversitelerle daha

İBB KUDEB tarafından gerçekleştirilen "Ahşap Yapılarda Koruma ve Onarım Sempozyumu 6" bildirileriyle katkı sağlayan ulusal ve uluslararası düzeyde 18 uzman ve 430 dinleyicinin katılımıyla, dört oturumda yapılmıştır.

çok işbirliği yapılması gerektiğini belirterek, çalışmaların verimli geçmesi dilekleri ile sempozyumu başlatmıştır.

"Dünyada Ahşap Sektörü ve Koruma Çabaları" başlıklı ilk oturumun başkanlığını yapan KUDEB Ahşap Eğitim Atölyesi Koordinatörü Orman Endüstri Yüksek Mühendisi Demet Sürücü, yaptığı konuşmada, Ahşap Eğitim Atölyesi'nin yürüttüğü eğitimler, onarımlar ve restorasyon çalışmaları hakkında bilgi vermiştir. İkinci konuşmacı; ICOMOS Uluslararası Ahşap Komitesi Genel Sekreteri Prof Dr. Tina Wik; Aralık 2017'de Yeni Delhi'de toplanan ICOMOS Genel Kurulu'nda onaylanan, yeni adı ile "Ahşap Mimari Mirasın Korunması İçin İlkeler" konusunda bilgilerini paylaşmıştır. Wik, bu belgenin amacının; ahşap kültür mirasının

* Yazı: Demet Sürücü, KUDEB Ahşap Eğitim Atölyesi Koordinatörü, e-posta: demet.driv@gmail.com (Fotoğraflar: KUDEB Arşivi).

ICOMOS Uluslararası Ahşap Komitesi Genel Sekreteri Prof. Dr. Tina Wik

Kizhi Açık Hava Müzesi, Kıdemli Araştırmacı Margarita Kisternaia

Mukogowa Üniversitesi'nden Prof. Dr. Shigeyuki Okazaki, KUDEB Ahşap Eğitim Atölyesi Koordinatörü Demet Sürücü, Prof. Dr. Tina Wik (soldan sağa)

Kizhi Açık Hava Müzesi Restorasyon Birimi Yöneticisi Tatina Nezvitskaia

kültürel önemine saygı göstererek, korunması ve konservasyonu için en geniş uluslararası çerçevede uygulanabilir temel ilke ve uygulamaları tanımlamak olduğunu belirterek, "Ahşap Mimari Mirasın Korunması İçin İlkeler"de yapılan değişikliğin amacının, kültürel değer taşıyan veya tarihi alanların bir parçası olan her tür ahşap bina ve yapının yanı sıra; geçici, hareketli ve evrilen yapıları da kapsama almak olduğunu altını çizmiştir. Tina Wik ayrıca, ahşap kullanımına ilişkin manevi değerlerin de bu esaslara dâhil edilmeye çalışıldığından bahsetmiş ve sunumunda İsveç'te geleneksel yöntemlerle onarılan yapılardan örnekler vermiştir. Wik, aynı zamanda, 1994'te İsveç İnşaat Kanunu'nda yapılan değişikliğin daha büyük ahşap yapıların yapılmasına olanak sağlandığını, tasarladığı ve uygulamasını yürüttüğü ahşap yapı çalışmaları üzerinden izleyicilere aktarmıştır.

Sempozyumun üçüncü konuşmacısı olan Mukogowa Üniversitesi'nden Prof. Dr. Shigeyuki Okazaki; "Japonya'daki

Geleneksel Ahşap Yapıların Konservasyonu ve Restorasyonu" başlıklı konuşmasında; geleneksel ve sofistike Japon ahşap yapı tasarımları ile geleneksel Japon ahşap yapılarının restorasyonu ve korunmasına yönelik beş yöntem üzerinde durmuştur. Öncelikle; Kyoto'daki "Kiomachiya" Konağı'nın restorasyonundan bahsetmiş, "Kiomachiya" evinde kullanılan *tatami-mat* ile birçok geleneksel sürme kapının standart üretim olması sebebiyle, oda açıklıklarının boyutlarının da standardize edildiğini örneklerle anlatmıştır. Ahşap yapıların geleneksel bir prefabrikasyon sisteminde inşa edilmesinin yararları; inşaat süresinin azaltılması, parçaların tekrar tekrar kullanılmasına olanak sağlaması ve değiştirilebilmesi şeklinde sıralanmıştır. Sunumunda ayrıca; Kyoto'daki Daigo-ji Tapınağı'nın beş katlı pagodasının köşe çerçevesinin bir replikasının mimarlık öğrencileri tarafından sökülmesi ve montajını anlatan bir video gösterilmiştir.

"Restorasyon, Konservasyon Onarım Uygulamaları ve Sorunlar" başlıklı ikinci oturumun ilk konuş-

macısı olan Rusya, Kizhi Açık Hava Müzesi'nden Kıdemli Araştırmacı Margarita Kisternaia, "Rusya, Kizhi Açık Hava Müzesi'ndeki Tarihi Ahşap Yapıların Korunması" konulu sunumunda; 1966 yılında kurulan müzede bulunan 80 ahşap mimari eserden bahsetmiş; müzede bulunan yapıların genelde sarıçam *Pinus sylvestris L.* tomruklarından yapılan ve el testereleri ile şekillendirilen yapılar olduğunu söylemiştir. Çatıların genellikle ladin, *Picea abies L.*, soğan kubbelerin ise titrek kavak *Populus tremula L.* kiremitler ile kaplandığını belirtmiş ve diğer ahşap elemanlar hakkında da ayrıntılı bilgiler vermiştir. Sempozyuma Rusya'dan katılan diğer bir konuşmacı, Kizhi Açık Hava Müzesi Restorasyon Birimi Yöneticisi; Tatina Nezvitskaia, "UNESCO'nun Dünya Miras Alanı 'Kizhi Pogost'ta Bulunan Başkalaşım Kilisesi'nin Korunması" başlıklı sunumunda; özellikle Rusya Federasyonu'nda yaşayanlar için kıymetli bir kültür mirası olan, karmaşık bir üsluba sahip kilise hakkında şu bilgileri vermiştir: "Geçişli dörtgenler ile birbiri

Doç. Dr. Zeynep Eres, Mimar Utku Yücel, Prof. Dr. Tina Wik, Mimar Derya Yıldız Kaya (soldan sağa)

üzerine yerleştirilmiş üç sekiz yüzlü cepheye sahip kilisede, 1980 yılında acilen koruma müdahalesi yapılması kararı alınmıştır. Yapılan birçok çalışma sonucunda, yapıda otantik malzemelerin korunma oranı % 50 olarak öngörüldükçe, % 70 olarak gerçekleşmiş, aynı zamanda kilisenin formu ve bütünlüğü korunmuştur". Vakıflar Genel Müdürlüğünden Mimar Utku Yücel ise, "Nusretiye Camisi'ndeki Ahşap Elemanların Restorasyonu" başlıklı sunumunda; 2012-2017 arasında VGM İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü tarafından yapılan restorasyon çalışmasını detayları ile anlatmıştır. Çalışmada; yapı genelinde pencere doğramaları haricindeki tüm ahşap elemanların (kapılar, kapaklar, içlikler, kasa ve pervazlar) özgün olduğu tespit edilmiştir. Yücel, özellikle Hünkâr Kasrı Başodası'nda yer alan marküteri dolap, ahşap oyma elemanlar ile Hünkâr mahfeli separatöründe bulunan ahşap kakma tekniğiyle yapılmış filetoların korunduğunu söylemiştir. Utku Yücel, Nusretiye Camii'nde yapılan kapsamlı restorasyon ve konservasyon çalışmaları ile kültür varlığımızın geleceğe güvenle ulaştırılmasının hedeflendiğini belirtmiştir.

Aynı oturumda yer alan Doç. Dr. Zeynep Eres, "Kırklareli Dağ

Köyleri Geleneksel Ahşap Mirası ve Sürdürülebilirlik Üzerine Gözlemler" başlıklı bildirisinde, bölgede ilk bakışta kârgir mimari egemen gibi görülse de, aslında ahşap malzeme kullanımının çok daha baskın olduğundan ve tümüyle ahşap olan yapıların yanı sıra kârgir yapıların da bazı beden duvarları ile tüm iç duvarların ahşaptan yapıldığını belirterek, ahşap malzeme kullanılan yapı örneklerini göstermiştir. Eres, konuşmasında şunları söylemiştir: "Ahşap karkas sistemin büyük bir çeşitlenmesi vardır. Özellikle "dalörgü" olarak anılan ince ahşap dalların bir sepet gibi örülüp çamurla sıvandığı duvar tekniği yoğun olarak kullanılmıştır. Bunun yanı sıra yerel ahşap geleneklerle ilgili literatüre henüz pek girmemiş olan çok farklı dalörgü tipleri de alan çalışmalarında belgelenmiştir. Altmış yedi köyde gerçekleştirilen mimari belgeleme çalışmaları ile bölgenin tüm farklı ahşap yapı sistemleri saptanmaya çalışılmıştır. 1997'den günümüze kadar zaman zaman kesintilerle de olsa süren çalışmalarda, özellikle 20 yıl önce belgelenen ahşap yapıların tekrar tekrar izlenmesi ile alandaki söz konusu mimari koruma sorunları da saptanabilmektedir. Bunun yanı sıra Kırklareli merkezinde yer alan Aşağı Pınar kazı alanında kurulmakta olan açık hava müzesinde

bulunan ahşap yapıların bakım ve onarım süreçleri de, bölgedeki geleneksel yapıların sürdürülebilirliği üzerine önemli bir bilgi birikimi sağlamıştır." Sunumda kısaca; Istranca dağlık bölgesinde bulunan geleneksel ahşap yapılar, ahşap yapı sistemi ve plan özellikleri tanıtılmış, ardından karşılaşılan koruma sorunları ve bu mimari geleneği sürdürme olasılıkları tartışılmıştır.

İkinci oturumun son konuşmacısı olan Vakıflar Genel Müdürlüğünden Mimar Derya Yıldız Kaya; Karabük- Safranbolu dağ köylerinden Konarı Köyü'ndeki evlerin; yapım tekniği ve mimari özellikleriyle Batı Karadeniz mimarisinin tipik bir örneği olduğunu belirtmiş; özgün mimari değerlerin korunmuşluk durumlarının tespiti ve alandaki koruma sorunlarını özetlediği, "Safranbolu Konarı Köyü Geleneksel Konut Mimarisini ve Koruma Sorunları" başlıklı bildirisini paylaşmıştır.

Ahşap Yapılarda Koruma ve Onarım Sempozyumu 6'nın ikinci günü, oturum başkanlığını Mimar Yakup Demirhan'ın yaptığı "Dünyadan Örneklerle Modern Ahşap Yapılar Oturumu" ile başlamıştır. İngiltere'nin saygın ve başarılı mimarlık ofislerinden Marks Barfield Mimarlık Ofisi Direktörü Mimar Gemma Collins "Cambridge Camii

Marks Barfield Mimarlık Ofisi Direktörü Mimar Gemma Collins

Mühendis Jephtha Schaffner

İnşaat Yüksek Mühendisi Süleyman Tuna ve İnşaat Yüksek Mühendisi M. Burak Karakuş (solda)
Ulusal Ahşap Birliği Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Akif Asmaz (sağda)

ve Diğer Ahşap Projeleri” başlıklı sunumunda, Britanya’da yaşayan Müslüman nüfusun, her on beş yılda bir iki katına çıkmasıyla ibadet yerlerinin yetersizliğinin yoğun olarak hissedilmeye başlandığını belirterek; tam anlamıyla sürdürülebilir, sosyal, mimari açıdan bulunduğu yerle bütünleşen ve o yerin kurallarına riayet eden 1000 kişi kapasiteli bir cami yapılması için yaratıcı ve yenilikçi fikirlerin ortaya konmasının istendiği yarışmada; projede oluşturulan, “*ağaçlıklar arasındaki alanıyla sakin bir vahayı andıran cami konseptiyle*” yarışmayı kazandıklarını belirterek proje hakkında detaylı görseller paylaşmıştır. Collins ayrıca şunları söylemiştir: “*Cambridge Camii’nin tanımlayıcı özelliği ahşap yapısından ileri geliyor, çünkü ahşap sütunlar ya da “ağaçlar”, yakınlardaki Cambridge King’s College Şapeli’nde öne çıkan; İngiliz gotik yelpaze tonozunu andıran, birbirinin içine geçmiş, sekiz köşeli,*

çapraz bir tonoz strüktür kullanılarak yapılmaktadır”. Collins, “*Yapı; sürdürülebilir, güvenli ve bulunduğu yere saygılı bir ahşap strüktür olarak günümüz ahşap yapılarına önemli bir örnek olacaktır.*” diye konuşmasını sonlandırmış ve sözü, yapının inşasını yürüten Mühendis Jephtha Schaffner’e bırakmıştır. Schaffner, “*Duyulara Hitap Eden Ahşap Yapı Cambridge Camisi: Gerçek Bir Buluşma Noktası*” adlı sunumunda lamine ahşap ve eğrisel lamine ahşabın kullanıldığı uygulama sürecini dinleyicilerle paylaşmış, yapının 9 m yüksekliğindeki kubbesinin üretimi ve montajı en dikkat çekici öge olarak değerlendirilmiştir.

İnşaat Yüksek Mühendisi Süleyman Tuna ve İnşaat Yüksek Mühendisi M. Burak Karakuş; “*Güncel ve Sadeleştirilmiş Bir Cami Tasarımında Ahşap Mühendisliği*” başlıklı sunumlarında; İstanbul’un önemli merkezlerinden birine inşa edilmesi planlanan, ahşap, çelik,

betonarme ve cam malzemelerin birlikte kullanıldığı cami hakkında detaylı bilgi vermişlerdir. Ana taşıyıcı sistemi lamine ahşap, dış cephe ve kubbesi ise yapısal çelik ve cam olarak tasarlanan ve Eurocode 5 şartnamesine uyumlu olan yapı; moment çerçeveleri ve ahşap deprem duvarlarının birlikte kullanıldığı, karma taşıyıcı sisteme sahiptir. Minarelerde ise betonarme, çelik ve ahşabın birlikte kullanıldığı kompozit bir sistem oluşturulmuştur.

Bu oturumun diğer konuşmacısı; Ulusal Ahşap Birliği Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Akif Asmaz; “*Betonarme Bir Gökdelenin İçine Yapısal Çapraz Lamine Ahşaptan (CLT) Dört Adet Dupleks Daire İnşa Etmek*” başlıklı sunumunda; zeminden 77 m yükseklikte, 15. kat seviyesinde, çapraz lamine ahşap kullanarak dört adet iki katlı dairenin inşaatının altı haftada tamamlandığını anlatmıştır. Asmaz, projede; 30 tona yakın yapısal ahşap kullanıldığını,

Dr. Mimara Francesca Brancaccio;

Prof. Dr. Aysil Yavuz

yapının, iş güvenliği tedbirleri ön planda tutularak ve diğer dairelerin sakinlerinin yaşamını olumsuz etkilemeden, kısa sürede inşa edildiğini de belirtmiştir.

Oturumun bir sonraki konuşmacısı Dr. Mimara Francesca Brancaccio; “*Modern Yapılarda Ahşap: Kullanmak ve Yeniden Kullanmak*” başlıklı sunumunda; geçmişteki ahşap yapıların, gelecek mimari tasarımların prototipleri olarak kullanıldığını örneklerle anlatmıştır. Brancaccio, “*Günümüzde, hem malzemenin kullanımını ve kültürel mirası yeniden canlandırmak hem de modern mimari alanlara şekil vermek için, çağdaş mimarlar ve konservatörler bu eski malzemeyi geri kazandırarak, yeniden kullanarak veya modern teknolojiler aracılığıyla ve yeni yapılarda geleneksel inşaat yöntemleri ve tipolojilerini kullanarak, mimaride kereste ile çalışmanın yollarını aramaktadırlar...*” diyerek sunumunu tamamlamıştır.

Sempozyumun ikinci gününde, “*Restorasyon, Konservasyon Onarım Uygulamaları ve Sorunlar*” başlıklı son oturumda, ana tema, yeniden restorasyon, konservasyon ve onarım uygulamaları ve sorunları olarak tespit edilmiştir. Prof. Dr. Aysil Yavuz, “*Anadolu’nun Çatki Yapılarında Dolgu / Duvar Türleri*” başlıklı sunumunda oldukça önemli bir yanlış anlaşılmayı düzeltmiştir. “*Bu alanda yapılan araştırmaların çoğunda duvar ile dolgu eşanlamlı gibi yorumlanıyor ve dolgu türleri araştırı-*

Mimar Adil Mete Badur

lıyor, oysa duvarlar yalnız dolgu ile oluşmaz. Dolgu olarak tanımladığımız dikey öge çok az örnekte tek bir tabakadır. Genelde duvar birçok dikey tabakadan oluşur. Bu tabakaların sayısı 1-7 arasında değişir. Dolguyu tam olarak anlayabilmek için bu tabakaların varlığı ve katmanlarının da tanımlanması gerekir” diyerek; çatki yapı sisteminde kullanılan dolgu/duvar katmanları ve türlerini Anadolu’nun farklı yerlerinden seçilmiş örnekler üzerinden tartışmaya açmıştır.

Mimar Adil Mete Badur; “*Ahmet Ratip Paşa Köşkü/ Çamlıca Kız Lisesi Yapım Sistemi ve Restorasyon Yöntemleri*” başlıklı sunumunda, yapının restorasyonunda ortaya çıkan özgün konstrüksiyon ve yapısal ayrıntıların belgelenmesi ve uygulanan koruma yöntemlerine

Mimar Mustafa İskender

daire bilgileri paylaşmıştır. Yapının taşıyıcı sisteminde ve yapısal elemanlarında ortaya çıkan özgün, yenilenmiş ve eklenmiş bölümlerin detay rölevaleri ve fotoğrafları izleyicilerle paylaşılmıştır. Oturumun bir sonraki konuşmacısı Mimar Mustafa İskender, “*Tunuslu Hayreddin Paşa Konağı Rekonstrüksiyonu*” başlıklı sunumunda; Sultanahmet Arastası’nın doğu çıkışında; Mülkiye Baytar Mektebi-İ Âli’si, yani veterinerlik okulu olarak da kullanılmış, arkeolojik açıdan oldukça zengin bir alanda yer alan yapının, 1920 yılında geçirdiği yangında önemli derecede tahrip olduğu ve günümüze ulaşamadığı bilgisini aktarmıştır. Konağın araştırma çalışmasında, yapının orijinal temel kalıntısına ulaşılmış, bu kalıntılar özgün taşları ile bütünlenmiştir.

İskender, yapının yeniden inşasında 12 metreye varan açıklıklar ve 4 metreyi aşan kat yükseklikleri nedeniyle tutkallı lamine ahşap strüktür elemanları kullanıldığını belirterek, yapının güncel konfor taleplerini karşılayan bir kamu binası olarak hizmet vermeye başladığını söylemiştir.

Sempozyumun son konuşmacısı olan Mimar Tolga İlhan, “Geleneksel Arhavi Evlerinin Yapım Teknikleri” başlıklı sunumunda; Arhavi’nin geleneksel ahşap evlerinin malzeme kullanımları ile yapısal sistemler ve mekânsal organizasyonlar açısından yapım tekniklerini ele almıştır. Bu amaçla, bölgenin mimari özellikleri ve varyasyonlarını kapsayan on bir evin analizinin yapıldığını; arazi çalışmalarında fotoğraflar, mimari eskizler vd. elde edildiğini

Mimar
Tolga İlhan

söylemiştir. Buradan elde edilen veriler ve bilgiler; çizimler, grafikler ve sistematik değerlendirmeler oluşturmak için kullanılmıştır. Bu veriler, daha geniş bağlamdaki literatür çalışmaları ile birleştirilerek, yerel mimaride kullanılan yapım teknikleri hakkında tanımlayıcı bilgiler elde edilmiştir. İlhan, kullanılan tekniklerin ve biçimle-

rin ve bunların birinden diğerine geçişlerindeki ilişkilerin sıklığı ve yaygınlığına göre gruplar oluşturduğunu belirtmiştir.

Böylece; yurtiçi ve yurtdışı ilgili akademisyen ve uzmanların ilginç konu ve başarılı sunumlarıyla gerçekleşen etkinlik, bir sonraki yılda buluşma dilekleriyle son bulmuştur.

